

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1946. G.

17. MAIJĀ

NR. 20 (70)

PSR SAVIENĪBAS FINANČU MINISTRIJAS PAZIŅOJUMS

PSRS tautas saimniecības atjaunošanas un attīstības valsts aizpēmums, kas izlaists š. g. 4. maijā par 20 miljardiem rubļu, izvietots 7 dienās par 21 miljardu 817 miljoniem 963 tūkstošiem rubļu —

pārsniedzot paredzēto summu par 1 miljardu 817 miljoniem 963 tūkstošiem rubļu.

Sakarā ar to PSRS Finanču Ministrija, pamatojoties uz PSRS Ministru Padomes norādījumu, de-

vusi rikojumu visās vietās, sākot ar 1946. gada 12. maiju, pārtraukt tālāko parakstīšanos aizņēmumam.

PSRS Finanču Ministrs

A. Zverevs

1946. gada 11. maijā.

PAR MĀKSLINIECISKO APRAKSTU

Padomju Sociālistisko Republiku Savienības Augstākās Padomes pieņemtais tautas saimniecības atjaunošanas un attīstības piecades plāns 1946.—1950. gadam uzliek padomju tautai uzvarētājam jaunus grandiozus darba uzdevumus.

Mūsu valstī radīsies jauni rūpniecības giganti, mūsu plašo zemi šķērsos jaunas dzelzceļa līnijas, autoceļi, kanāli, atjaunosies un augs jaunas pilsētas, radīsies tūkstošiem jaunu zinātnes, kultūras un mākslas iestāžu. Lielais piecades plāns paredz visu mūsu valsts saimnieciskās un kultūras dzīves uzvaru vēl nebijušu uzplaukumu. Lai mēs varētu veikt šos uzdevumus, nepieciešama visas tautas radošā spēka piepūle.

Radīt lielajam laikam atbilstošus mākslas darbus, kas palīdzētu tautai realizēt piecades gigantisko darbu programmu — tāds ir padomju mākslinieku galvenais pienākums. Lai rakstnieki varētu veikt šos atbildīgos uzdevumus, tie nedrīkst norobežoties no dzīves un kūsājošās ikdienas. Lielā darba cēliens arī no mākslinieka literāra prasa būt operatīvam, atsaucīgam visām tām parādībām, kas iezīmē jaunus pagriezienus mūsu dzīvē. Viens no tādiem literāriem žanriem, kas vislabāk kalpo šo uzdevumu veikšanai, ir mākslinieciskais apraksts.

Bez šaubām, padomju lasītāji priecāsies par katru lielu sasniegumu literatūrā — par jaunu romānu, lugu, poēmu, stāstu, novele, bet tie varēs rasties un būt īsti mākslas darbi tikai tad, ja rakstnieka radītīe tēli dzīvos istu, pilnasinīgu dzīvi, runās tautas valodā, paudīs tautas centienus. Šai ziņā padomju rakstniekam nepieciešama apraksta prakse.

Ir pagājis ilgāks laiks, kopš aprakstam izdevies mūsu zemē iekarot sev pienācīgu un atzīstamu vietu pārējo daiļliteratūras žanru starpā.

Istis apraksta uzplaukums sākas pēc Oktobra revolūcijas, padomju varas apstākļos. Apskatot jaunās padomju literatūras attīstību, redzam, ka tā nav nemaz iedomājama, ja no tās izvītro aprakstu.

Ipaši straujš apraksta kā patstāvīga literāra žanra uzplaukums vērojams Lielā Tēvijas kara gados. Gandrīz visi rakstnieki, vienalga, kur viņi strādāja — frontes avīzēs, aizmugurē vai centrālajā presē, pirmām kārtām rakstīja aprakstus. Apraksta zīmētie tēli un notikumi ir konkrēti un dokumentāli. Bet tieši šai mākā — no fakta izraisīt domu, pacelt to pāri faktam — ir padomju apraksta žanra īpatnība. Nav jāpierāda vairs arī tas, ka apraksts ir ļoti daudzpusīgs literatūras veids — tas var būt reālistiski vispārinošs,

satiriski dzēlīgs, romantiski pacīlāts. Apraksta kā jebkuras literāras formas kvalitāte atkarājas no rakstnieka talanta, no viņa prasmes izvēlēties faktus un apgaismot tos. N. Tichonova, M. Šolohova, V. Višņevska, K. Simonova, A. Tolstoja, I. Ērenburga u. c. padomju rakstnieku Tēvijas kara gados radītie apraksti bez šaubām ieies padomju literatūras vēsturē līdz ar viņu prozu un dzeju.

Tēvijas kara gados radās un uzplauka arī latviešu padomju apraksta žanrs. Atrazdamies notikumu centrā — frontē vai aizmugurē darbā, mūsu rakstnieki nevarēja nekavējoties neatsaukties uz tām parādībām, kas norisā ap viņiem. Viņi nevarēja gaidīt, kad būs izdevība radīt lielākus darbus, vajadzēja sēsties turpat uz kāda ceļma, atklātā laukā un rakstīt — rakstīt par to, ar ko bija pilna to varonīgo dienu dzīve. Tā radās daudzie apraksti par latviešu strēlnieku cīņām pret vācu fašistiem Tēvijas karā. Šo aprakstu autori pa lielāki daļai ir redzamākie latviešu padomju rakstnieki — E. Damburs, A. Grigulis, Fr. Rokpelnis, K. Krauliņš, I. Lēmanis, V. Lukss, I. Muižnieks, J. Vanags, J. Grants. Par

strēlnieku cīņām un aizmugurē lauzu varonīgo darbu mākslinieciskos aprakstos stāstīja Tautas rakstnieks Andrejs Upīts, V. Lācis, J. Sudrabkalns, A. Sakse.

Jākonstatē, ka, ieejot atkal mierīgās celtniecības periodā, vairums mūsu rakstnieku pa daļai novērsās no šī žanra. Apraksts pie mums dažubrīd atstāts iesācēju ziņā. Varbūt tieši šī iemesla dēļ mūsu padomju apraksts nav sasniedzis tādu attīstību, kāda tam ir krievu padomju literatūrā. Latviešu padomju apraksta literatūra pabāla arī tāpēc, ka daudziem mūsu rakstniekiem bieži vien ir tikai vispārējs ieskaits par to, kas patlaban notiek rūpniecās un uz laukiem, kā konkrēti izpaužas jaunuzbūvēs un attīstības milzu darbs.

Ir laiks pacelt pienācīgā augstumā arī latviešu padomju apraksta žanru, kas dziļi, daudzpusīgi aptvertu un iedvesmotu visu to saimnieciskās un kultūralās dzīves jaunceltnes darbu, kādu mums uzliek Stalina piecgade. Tas pirmām kārtām mūsu redzamāko literatūras darbinieku uzdevums, un taisni tāpēc, ka mākslinieciskais apraksts ir viens no grūtākajiem literatūras žanriem un prasa meistara roku.

KRIEVU KLASIKAS SKATEI VĒLTĪTĀ KONFERENCE

1945. gada beigās un šī gada sākumā visos lielākajos Padomju Savienības teātros notika krievu klasikas skate. Skatē piedalījās arī Latvijas PSR teātri.

No 20. līdz 25. maijam Rīgā notiks Baltkrievijas, Lietuvas, Igaunijas, Kareļu-Somu un Latvijas republiku vadošo mākslas darbinieku konference, kurā apspriedīs krievu klasikas skates rezultātus šajās republikās. Konferences darba kārtībā referāti par krievu mākslas nozīmi pasaulē, par

krievu klasiskās drāmaturģijas tradīcijām padomju teātros un par krievu klasikas skates sasniegumiem un gaitu katrā republikā. Konferences dalībnieki noskatīsies A. Ostrovska lugu «Bez vainas vainīgie» Krievu drāmas teātri, M. Gorķija «Jegors Bulčovs un citi» Dailis teātri, A. Ostrovska «Vilki un avis» Drāmas teātri un N. Gogola «Precības» Jēlgavas teātri.

Līdzīgas konferences šajā laikā notiks arī Maskavā, Leningradā, Kijevā, Bakū un Taškentā.

LATVIJAS DZIESMU JAUNRADES KONKURSU

izsludina Mākslas lietu pārvalde. Iesūtāmas koža un solo dziesmas ar heroisku, sadzīves, lirisku, humoristisku vai bērniem domātu saturu. Noteikumi: 1) konkurss notiek divos gājienos; pirmais gājiens — dziesmu tekstiem; termiņš līdz 15. maijam (iesk.); otrs — mūzikai par pirmajā gājienā godalgotiem tekstiem; termiņš līdz 1. jūlijam (iesk.). Otrā gājienā var piedalīties arī ar dziesmām, kas sacerētas par tekstiem, kuri nav iesniegti pirmajā gājienā; 2) darbi iesūtāmi Mākslas lietu pārvaldes Mūzikas iestāžu daļai Rīgā. Brīvības ielā 15. Sūtījumam

jābūt ar virsrakstu «Latviešu dziesmu konkurss». Iesūtītie darbi jāpazīmē ar kādu devīzi; tiem jāpievieno slēgta aploksne, kas apzīmēta ar to pašu devīzi un satur autora uzvārdu, vārdu un tēva vārdu, kā arī sīku adresi. — Godalgas tekstiem: 1 pirmā godalga — 3000 rbļ.; 3 otrās godalgas pa 2000 rbļ.; 5 trešās godalgas pa 1500 rbļ. Godalgas mūzikai: 1 pirmā godalga — 4000 rbļ.; 3 otrās godalgas pa 2500 rbļ.; 5 trešās godalgas pa 1500 rbļ. Godalgotās, kā arī žūrijas atzinību guvušās dziesmas ieteiks iespiešanai un izpildīšanai.

NO PSRS MINISTRU PADOMES

PSRS Ministru Padome ar sērām paziņo, ka š. g. 13. maijā pēc ilgās slimības 90 gadu vecumā miris redzams padomju zinātnieks, biokimiķis un sabiedriska darbinieks, Sociālistiskā Darba Varonis, akadēmiķis Aleksejs Bachs.

PUKES

A. JUNKERA KOKGREBUMS

Jāņa Sudrabkalna dzejoļi

Padomju cilvēks

Tu esi iznācis no kauju liesmām,
Kā apskaidrots. Vēl prātā vakars tāls
Ar rūgtām ciešanām un nāves

Tu tagad zini pasakainu stāstu
Par dzirkstelēm, kas list kā lietus
zāģis —

briesmām,
Vēl sūrme dvēselē kā rēta sāls —

Par baltām ugunīm, kas krāsā
zvēro, —

Bet staru vainags apvij tavu pieri,
Un acis vīzūlo jau laimīgs smails, —
Tik esi gaišs, tik esi atkal mierīgs,
Cik vētrais, spelmains bij pret
svēriem naidis.

Kā rūda vecā pasaule tur kust, —
Tu vienam mērķim savus darbus mēro,
Cik gaiša, brīva jaušu saime kļūst —

Tu valdi puteņus un uzveic ledus
Un zemes tumsās dzīlēs ielauzies;
Rīt tavu dravu šūnās smaržīgs medus,
Pat tuksnesis ir zaļot pamodies.

Un vienam mērķim citu darbus vēro,
Cik viņiem brāļu lielā laime rūp,
Lai saulē nāk, kas pakrēsli vēl sēro,
Lai netaisnības drūmās važas drūp.

Tu darbam noņem kauna pilno lāstu,
Kur cilvēks cilvēkam bij ļauns kā
vilks;

Arvienu lielāka ap tevi saime,
Tavs karogs ceļu rāda liesmodams,
Kur cīnās izplauks visu lauzu laime,
Kur pacelsies reiz brīvo tautu nams.

Mācība

Cik daža mācība ir neparasta —
No veca vīra smelies jaunību,
No simtgadējā gara dedzību.
Tev rūgtā brīdī gadi liekas nasta,
Un jauno acu zīlās mirzums skauž,
Kā nemitīgas smiltis mirkļi grauž.
Ej, uzskir Džambulu, Cik tam bij gadu?
Tepat jau simts! Un laiku ilgo knādu
Viņš izdzīvoja tā, ka izdzej kausu

Līdz viņa lāsei beidzamajai sausu,
Un saulains bij līdz galam viņa spēks.
Par sauli priecājies, kas rītu lēks,
Jo padomjzemē katra mīļa stunda
Ir brīnumainu notikumu junda, —
Kur purpurzvaigzne spīd, tur sabrūst
ļauņš.
Ar zvaigzni kopā būsi mūžam ļauņš.

Kļavziedu rindas

Ir jauka kļavu ziedos Latvija.
Ar zājo zāli priecīgs avots runā,
Krit viņam mutē zeltains ziedu
čemurs.
Ar kailu galvu pirmā pērkondu
Klūs klausās sējējs laukā. «Liec
zemu
Un rudu mālu kamu sauja ņemu.
Mans Salnis nemierīgi vagu kārpa,
Driz dzīve plauks kā kupta graudu
vārpa.»
Lūk, zeltains ziedu čemurs krit pār
ceļu.
Kur pavasaris aiziet vēju šalkās.
Viņš aizved līdzī tumšu pulku vēju,
Viņš apbej ziediem tos, kas laimes
alkās,
Zem smiltīm varoņslavu mūžam
valkā, —
Vēl viņu dargās sejas rādās klusi,
Bet laiks šķēļ dzīvības un nāves pusi.

Lai viņu mīla paliek dziļi sirdī
Par avotu, kur mūžam spēku smelšu,
Lai aizmāršīgos, gausos doma tirdz
Ko dari tu, ko dari tu, lai celtu
Tiem pieminēti spožāku par zeltu?
Ir pavasaris simtkārt dārgāks kļuvis
Tam, kas no asins tirumiem to guvis.
Jau bēdas zūd kā bāli sārta migla,
Uz prieku maina cilvēks dzīvi savu.
Uz nākotni skrien sapņu zīle zīgla,
Un, darbā svētu ceļot varoņslavu,
Redz latvji dzimteni kā zelta kļavu —
Kur eji pirmo miera pavasari,
Tev pretī liecas jaunas dzīves zari.
Ir jauka kļavu ziedos Latvija.

Dziesma

Es dziesmu dzirdēju no bērzu birzs,
Vairs gaišā dzīve nesairs.
Vai tu tur gavilēji, meiten?
Man likās, skūpstu lūpās jutu es.
Vai tava balss tā bija, dzimtene?
Kā mātes glāstu pierē jutu es.

Vai tu tā biji, svētā brīvība?
Kā liesmu trīsas sirdī jutu es.
Kā zaļās lapās šalca dzīvība!
Cik daudz tai veidu, aizgrabts jutu es.
Es dziesmu dzirdēju no bērzu birzs,
Tā dvēselē vairs nenomirs.

AVĪZES «LITERĀTŪRA UN MĀKSLA»

IZTIRZĀJUMS

Nesen Latvijas Padomju rakstnieku savienībā notika sanāksme, kurā iztirzāja «Literatūra un Māksla» 1946. gada pirmo četru mēnešu darbu. Refe-rencija Ignats Muižnieks. Debatēs piedalījās Tautas rakstnieks Andrejs Upits, valdes sekretārs K. Krauliņš, rakstnieki J. Niedre, M. Rudzītis, J. Grots, V. Lukss, A. Keņiņš, J. Vanags, Ļ. Zaks, A. Imermanis, P. Vilpits un avīzes redaktors J. Grants. Atzina, ka, sākot ar 1946. gadu, «Literatūra un Māksla» uzlabojusies gan saturā, gan izkārta ziņā. Lielāka tēmu bagātība, labāka rakstu apdare, avīzē piedalās vairāk līdzstrādnieku, ir uztvertas aktuālās tēmas.

Rakstnieki ieteic turpmāk rakstīt vairāk par tādām tēmām, kas mobilizētu mūsu literatūru tiem uzdevumiem, ko tai uzliek ceturtais piecades plāns. Šai sakarā jāvērs uzmanība uz tāda operatīva žanra izmantošanu, kāds ir apraksts. Jāsniedz vairāk kritisku rakstu, nebaidoties sacīt arī asākus vārdus par mūsu literatūras trūkumiem.

«Literatūra un Māksla» saņem arī daudz vēstulu no lasītājiem, bet redakcija aicina lasītājus vēl aktīvāk piedalīties laikraksta veidošanā, izteikt savas domas spriedumus un priekšlikumus.

LIELĀKAJĀ MASKAVAS BIBLIOTĒKĀ

Frances iela. Gaļa, balta, skulptūrām un bāreljiem rotāta celtnie. Plašās granīta kāpnes uz ieeju. Si celtnie — viena no lielākajām pasaules kultūras vērtību krātuvēm, Ļeņina vārdā nosauktā Valsts centrālā bibliotēka. Tajā savākts vairāk par 10 milj. grāmatu, žurnālu un laikrakstu komplektu.

Bibliotēka ik dienas saņem no visām PSRS malām un no visas pasaules ap 1000 grāmatu. 1950. gadā viņa komplektu ziņā pārsniedza visas pasaules bibliotēkas. Piecades laikā bibliotēkas literatūras fonds būs izaudzis par 3,5—4 milj. sējumu un sastāvēs tādā kārtā pavisam no 13,5—14 milj. sējumu.

Lai lasītājs vieglāk varētu atrast vajadzīgo grāmatu, bibliotēkā ir 370 katalogu uz 18 milj. kartītēm. Pašlaik izstrādā vispārēju alfabētisko katalogu. Šogad būs pabeigti pilnīgi krievu periodikas katalogs, Maskavas 800. gadadienas svinībām gatavo bibliografisku rādītāju «Maskava — Dzimtenes sirds».

1950. gadā, kad būs pabeigta jaunās celtnes būve, vietu skaits bibliotēkā izaugs līdz 25.000.

Bet grāmatu izsniegšana lasāmzālēs nav vienīgais lasītāju apkalpes veids. Bez tā vēl eksistē t. s. bibliotēku savstarpīgais abonements. Tā, piem., 1945. gadā bibliotēka izsūtīja grāmatas 1180 Maskavas un citpilsētu bibliotēkām. Tuvākais uzdevums — radīt starptautisku bibliotēku abonementu. Jau iesāktas sarunas ar ASV Nacionālo bibliotēku.

Pieaug ārzemju žurnālu daudzums par visām zinātnes, mākslas un tehnikas nozarēm. Ja 1945. gadā bibliotēka saņēma 500 žurnālu, tad šogad šis skaits jau pārvairojis līdz 2200, bet 1947. gada beigās būs 3,5—4 tūkstoši.

JĒKABA GRAUBIŅA JAUNRADE

LP Komponistu savienības biedri savā 12. maija sanāksmē iepazinās ar Jēkaba Graubiņa piecoto — kā autors nosaucis kvintetu «Sudraba vakars». Darba pamatā likta īpaša, skaista latviešu tautas dziesmas tēma: Ie vakaru dziedāt gāju sudrabiņa kalniņā. Bagātās modulācijās, daudzkārtīgi atkārtotām, šī tēma lokās cauri abām kvinteta daļām: fagai un /pasakaljai. Valdžina svaigās harmonijas, ļoti interesantais polifoniskais vijums un delikāti atturīgā izteiksme. Ar meistarīgi iz-

vēlētiem vienkāršiem izteiksmes līdzekļiem skaņradis prot uzburt klausītāja priekšā brīnišķīgu senlaicīgu, dziļi latvisku gleznu. Mūsu kamermūzikas literatūrā šāds latvisks kvintets ir pirmreizējs. Komponistu kolektīvs, apsvēcot šo vērtīgo leguvumu, izteica vēlējumu, ka autors solījās drīzumā arī papildīt: «Sudraba vakaru» pagarināt ar vienu jaunu daļu — likot to vidusposmā vai finālā.

Milda Zālīte

DŽ. B. PRĪSTLI PAR PADOMJU SAVIENĪBU

Londonā Kultūras tuvināšanās biedrības ar PSRS rakstnieku grupas izdevumā iznākusi Dž. B. Prīstli brošūra «Braucieni uz Krieviju», kas ir 40 lappusēs iespiests pārskats par rakstnieka uzturēšanos Padomju Savienībā 1945. g. rudenī.

Prīstli brošūra paredzēta plašam angļu lasītāju masām un pauž visdziņīgāko siltumu un cieņu pret Padomju Savienību. Raiti aprakstot savus ceļojuma pamatētapus pa PSRS — Maskavu, Ļeņingradu, Staļingradu, Ukrainas, Gruzijas, Armenijas pilsētām un kolhoziem, Prīstli secina domu, ka nepieciešami nodibināt ciešu draudzību starp Anglijas un Padomju republiku tautām. Viņš pasvītro, ka par padomju īstenību viņš runā kā aculiecinieks, pretēji tiem ārzemju buržuāzisko laikrakstu korespondentiem, kas «pavada laiku «Mētropoles» viesnīcas apkārtnē, gandrīz neko neredzot». «Esmu nobraucis tūkstošiem kilometru, seši septiņi nedēļi ilgā laikā redzējis visu, ko gribēju redzēt, un par cik uzskatu sevi kā piedzīvojušu vienkāršu vīriņu un sieviešu novērotāju, pilnīgi izmantojās man dotās iespējas, lai šīs savas acis, ausis un garīgās spējas.» — raksta Prīstli. Atzīmējot starp citu daudzus mīļos izdomājumus par Padomju Savie-

nību, Prīstli ar sajūsmu runā par nacionālās kultūras uzplaukšanu Padomju republikās, par padomju jaunatnes tieksmi apgūt mākslu un zinātņi, par padomju tautu morāliski politisko vienību: «Nemaldieties šajā ziņā, — raksta Prīstli. — Visnesaudzīgākā disciplīna pasaulē nevar piespiest cilvēkus pie tādām upurēm — nevar piespiest izsalkušiem piegādāt kāpa materiālus strādniekiem, kas kļuvuši par kareivjiem, atsaukties brīvprātīgi ikkatram vajadzīgam darbam, pāriet, ja vajadzīgs, pāri frontes līnijai un gadiem cīnīties vācu aizmūrē, kā to darīja partizāni, ja tauta pati nebūtu gatava uz šādu pašuzpurēšanos. Hitleram bija esesīti ēno gestapo, bet kur Vācijā bija Ļeņingradas un Staļingradas, kad Hitlera dzelzs imperijā draudēja ielašanās? Ļeņingradas aplenkums ilga deviņsimti dienas, iekāms tas uzvarot lika likvidēt. Jā, krievi — tā ir neatlaidīga tauta un viņu valdība, neapšaubāmi, bez žēlastības izturējās pret pretiniekiem un sabotētājiem. Bet tautu nevar ar varu piespiest pie ilgstošas pašuzpurēšanās un varonības. Tautai ar sirdi un dvēseli jānododas tam, ko tā atzīst. Hitlera kļūda slēpās tānī apstākļi, ka viņš bija iedomājies, tiņā padomju iekārta krieviem būtu patvarīgi uzspiesta un tā-

J. V. STAĻINA KOPOTO RAKSTU PIRMAIS SĒJUMS

Nupat iznācis J. V. Staļina kopoto rakstu pirmais sējums. Pirmajā sējumā ietilpst sacerējumi, kas rakstīti no 1901. gada līdz 1907. gada aprīlim. Grāmata sākas ar autora un Marksa-Engelsa-Ļeņina Instituta ieva-

diem, un viņā ir piezīmes par publicētajiem darbiem un biogrāfiska hronika par 1879.—1906. g. Liela daļa sacerējumu, kas iegājuši pirmajā sējumā, jau savlaicīgi iespīest Gruzijas laik-

rakstos un brošūrās un krievu valodā parādās pirmo reizi. Grāmatas tirāža — 500.000 eksemplāru. Rīgas VAPP Centrālā grāmatnīca saņēmusi 3.785 eksemplārus.

KONCERTU PIEZĪMES

Interesantu vijolkoncertu deva Kārlis Briknērs, Radiokomitejas solists un Konservatorijas docents. Briknēra personā pie mums darbojas mākslinieks, kas lielas artistiskas spējas savieno ar augstu gaumes un intelektuālu kultūru. Viņa koncerts sniedza vienīgi programmu ar trim vijolliiteratūras kapitāldarbiem — Bēthovena Kreicera sonātu, Bacha Čakonu solo vijolei un Mendelsoņa vijolkoncertu tās pamatā. Tie visi ir darbi, kam sen nostabilizējušās atskaņojuma tradīcijas, pie kuļiem var mērot tiklab interpretu virtuozitāti, kā mūzikālā priekšnesuma, psiholoģiskās iedziļināšanās, stila kvalitātes. Jāļiecinā, ka Briknēra spēle visumā atbilda programmas augstajām prasībām, koncertantam it laba, brīva tehnika, skaists, plašs tonis, nopietns priekšnesuma stils. Ja atskaņojumiem varēja ko vēlēties, bija dzīvāka emocionālitate, kas atbrīvota

sniegumus no zināma vienaldzīguma iespaida. Tas īpaši bija sakāms par Bēthovena lielās kaislību sonātas atskaņojumu, kurā aktivitātes impulsi nāca vairāk no klavieru partijas un arī kopspele ne visas priekšnesuma finesses tika panāktas. Labā stilā izskaņēja Bacha Čakona, virtuozu un dedzīgi Mendelsoņa romantiskais koncerts. Miniaturu virknē programmas beigu daļā bija arī paša koncertanta ar labu prasmi veidotī vijolapstrādājumi, tā Mendelsoņa Dziesma bez vārdiem, Rimska-Korsakova Kamenes lidojums, Paganini Kaprisse.

Klavierpavadījumus spēlēja Hermanis Brauns, piešķirdams tiem visu to nozīmību.

Daudz svaiga, jaunatnīga mākslas priekša saviem klausītājiem sagādāja 2. Rīgas pilsētas vidusskolas

koļa koncerts. Skolu ir skaitā dižs, teicami disciplinēts meiteni koris, kas koncertam bija iestudējis lielu un interesantu programmu. Pie tās sagatavošanas strādās ar lielu mīlestību, čaklumu un rūpību, kas koļa dirigenta Jāņa Milzarāja nopelns. Dzirdētajā programmas beigu daļā precīnāja koļa intonācijas tīrība, tikamais iegaiss, nēforsētais skanīgums, dziesmu uztveres dabiskums un vienkāršība. Tādi atskaņojumi, kā paša dirigenta iekārtotā «Sidrabiņa upi bridū», Ferd. Pliča «Es meitina kā rozīte», Jek. Mediņa «Umba», J. Keņiša «Dziesmiņi» un īpaši A. Zilinska «Mājās», Eriks Milzarājs teicamā klavierpavadījumā darītu gođu katram korim. Koncerts liecināja, ka mākslas audzināšana 2. Rīgas pilsētas vidusskolā atrodas augstā līmenī.

Jēkabs Vitoliņš

VALSTS VAKAREIROPAS MĀKSLAS MŪZEJA JAUNĀIS KLĀSTS

Valsts Vakareuropas mākslas mūzejā, līdzās 18. un 19. g. s. porcelāna un fajansas mākslas priekšmetu un Vakareuropas meistarū 20. g. s. glezniecības klāstiem, tagad tiek atklāta jauna nodaļa — no Vācijas atgūto mūzeja mākslas vērtību izstāde, kurā redzami flāmu, holandiešu, itāļu un vācu 16., 17., 18. un 19. g. s. glezniecības darbi. Šie darbi, kas vienīgi Latvijā teritorijā reprezentēja Vakareuropas veco glezniecību, bija tā iepatikušies vācu okupantiem, ka 1944. g. augusta mēnesā tos, skaitā 264, ar lielu steigu aiztransportēja uz Vāciju. Tā līdz pat šim laikam Valsts Vakareuropas mākslas mūzejam trūka iespējas parādīt tautai vecās Vakareuropas glezniecības paraugus.

No 264 aizvestajiem mākslas darbiem tagad, pateicoties Sarkanās Armijas vadības atsaucībai un gādībai, atdabūtas 257 gleznas, starp kuļām izcilākā vieta holandiešu un flāmu skolu meistariem. Valsts Vakareuropas mākslas mūzeja klāstā redzami šādi holandiešu skolas pārstāvi: Harmens Franss Hals (1611.—1699.) ar gleznām «Kurpnieku darbnīca» un «Pankūku cepējs», Jākobs van Reisdāls (1630.—1681.) ar gleznu «Meža ainava ar ganāmpulku», Salomons van Reisdāls (1600.—1670.) ar gleznu «Holandes ainava», Hendriks Veršurings (1627.—1690.) ar gleznām «Kauja karoga dēļ», «Nometnes ainava», «Pēc kaujas», Kvireins Breklenkams (1620.—1668.) ar «Smēķētājs» un «Slimnieces apmeklēšana», Jans Kornelījs Holbloks (1612.—1679.) ar «Itālijas ainavu», A. van Leindēns (XVI g. s. vidus) ar «Klusu dabu», Klāss Molēnārs (1630.—1676.) ar divām «Ziemas ainavām», Nikolāss (Klāss) Berchems (1620.—1683.) ar gleznām «Itālijas ainava» un «Ainava ar ganāmpulku», Ludolfs Bakuizēns (1631.—1708.) ar gleznu «Jūrā ar kuļiem», Gerards Dou (1613.—1675.) ar gleznu «Iemilējis dzērājs», Dirks Māss (1656.—1717.) ar gleznu «Med-

niekl parkā», Egberts var der Pūls (1621.—1664.) ar gleznu «Holandes zemnieka sēta», Hendriks van Limborchs (1667.—1759.) ar gleznu «Bāseba peļdas», Pīters de Molīns (1596.—1661.) ar gleznu «Upes ainava», Līfa Jongs (1616.—1679.) ar gleznu «Dzimita», Jākobs Törnvlīts (1641.—1719.) ar gleznu «Smēķētājs», Jākobs van Lo (1614.—1670.) ar gleznu «Zinātnieka ģimēne», Abrahams van Beijerens (1620.—1674.) ar divām kļusajām dabām, kas ļoti raksturīgas šim holandiešu glezniecības žanram, Jana Līvena (1607.—1672.) «Sv. Heronīms», Filipa Vūvermana (1619.—1668.) skolas gleznotāja darbs «Kareivju nometne», nezināmā XVI g. s. meistara «Kristus pie krusta», Melchiora de Hondēkūtera (1636.—1695.) «Gaiļu ciņa».

Flāmu glezniecības skolas garu un raksturū izteici Antonija van Deika (1589.—1641.) divas ģimētnes «Nasavas un Oranijas princis Vāhēlms II» un «Kārlis V», Kristofela Lamēna (arī Lanēna) (1615.—1651.) figūrālā žanra glezna «Pazudušais dēls», Jana Baptistā Lambrehtā (1630.—1731.) divi sakņu tirgus gleznojumi, Abrama Genoēla (1640.—1723.) «Ainava ar drūpām», flāmu un holandiešu skolu gleznotāja Jana Dāvida Hēma ietekmētā «Klusā daba», Pētera Blūmenā (1657.—1720.) nelielle figūrālie žanri «Jātnieku nometne» un «Lopu tirgus Romā», Bartolda van dem Boša (XVIII g. s. gleznotājs) «Ieroču noliktava», Jana Brēgeļa jaunākā (1601.—1671.) ietekmē gleznotās divas ainavas, Jana Hālsmana žanrs «Kāršu spēlmaņa».

Niederlandiešu glezniecības skolu reprezentē Lukasa van Leindēna (1494.—1538.) «Dāvida triumfs», Janā Mesija (1509.—1575.) «Sv. Heronīms», Bartolomeo Sprangerā (1546.—1604.) «Ādams un Ieva».

Ar italiešu glezniecību iepazīstina Venēcijas skola, kuļai raksturīgi: Jākoba Robusti Tintoreto (1548.—

1594.) ar «Vīriēša ģimētni», Ponte (arī Basano), Džokomo (1540.—1592.) ar gleznu «Pie avota», Karlo Brisigēls (XVII g. s.) ar gleznu «Jātnieku uzbrukumā» un nezināmā XVII g. s. autora «Elizars un Rebeka pie akas». Boloņas skolas gleznotāja Dominīkino ietekmē gleznotas divas žanra glezniņas «Apoļons un Dafne» un «Selena un Endimions». Vēl atzīmējamā Mario Nuci (1603.—1673.) «Puķes», Aleksandro Manāsko (1681.—1747.) «Klīnšaina ainava» un Florences skolas gleznotāja Benedeto Lutī (1666.—1724.) «Meitene».

Pavisam maz franču un spāņu darbu. XVIII g. s. franču skolas garā gleznota «Vīriēša ģimētni», bet spāņu skolu rāda Jēzēpa de Ribēras (1580.—1656.) ietekmē gleznotā «Veca vīra krūšutēls».

Angļu skolas glezniecība mūzeja jaunajā klāstā parādīta ar Edvīna Landšira (1802.—1873.) gleznu «Atpūta» un Dāvida Vīlkija (1785.—1841.) «Slēpenie iru vindēdži».

Vācu skolas glezniecība skatāma mūzeja lielajā zālē, kur izstādīti 19. g. s. mākslinieku darbi, sākot ar Frīdriha Kārļa Grēgerā (1766.—1838.) «Jaunas sievietes ģimētni», Minchenes meistara Franča Lenbaha (1836.—1904.) «Rudenīgu meža ainavu», Minchenes un Vīnes meistara Hansa Makarta (1840.—1884.) lielo gleznu «Lapītu un kentauru ciņa», Johana Konona (1829.—1885.) metveidīgo glezniņu «Atpūta», Frīdriha Gauermanā (1807.—1862.) «Briežu medības», Ernesta Šlīhtinga (1812.—1890.) «Dzīmšanas dienā», Konrāda Miller-Kurcvelī (1855.) «Rudens noskaņa Izetālē», I. A. Filica «Vecā adītāja», E. Dikera «Negaisam tuvojoties».

Nobeidzot Valsts Vakareuropas mākslas mūzeja jaunā klāsta raksturojumu, vēl jāatzīmē, ka no aizvestajiem darbiem pazudušas septiņas gleznas, starp tām lielā franču meistara Zana Dominika Engra (1780.—1867.) izcilā glezna «Rafāels un Fornarina».

D. V.

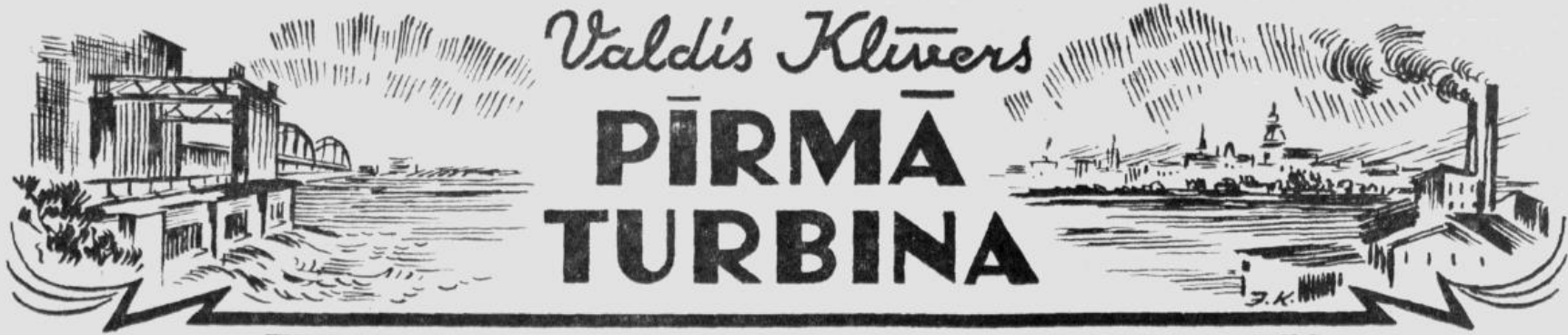
zemi. Par nelaimi, kā to parādījis karš, daudzās zemēs reizē ar zemnieku tikumiem pastāv arī zemnieku netikumi, it īpaši: šaus redzes viedoklis, trula mantkārbība, pasāvīga ierašanās kāre. Problēma pastāv tānī apstākļi, lai saglabātu tikumus, kas atbrīvojušies no netikumiem». Padomju kolchozi, pēc Prīstli domām, «iesākuši šo psiholoģisko un sociālo problēmu atrisināšanu». Kolchoznieki saglabājuši lielu daļu labo veco pamatpašību, kas atspoguļojas viņu platajās, smaidošajās seļās. Un es izjutu, ka agrākās zemnieku vājības sāk izaist. Viņu redzes apvārsni paplašinās, mantkārbība izdusdi... Viņi kļuvuši par pilsoņiem un nevis par zemes vergiem». Prīstli pasvītro, ka viņa braucienam uz PSRS bijuši kultūrāli, bet ne politiski mērķi. Bet viņa pārskats par šo braucienu izrādās par neapšaubāmu politisku dokumentu. Šā dokumenta nozīme vēl iespaidīgāka tāpēc, ka tas uzrakstīts tānī pašā laikā, kad Anglijas reakcionārajās politiskajās aprindās sākas naidīgi uzbrukumi Padomju Savienībai. Polemika ar šīs kampanjas iniciātoriem veido iekšējo politisko apakšēkstu visā Prīstli brošūrā. Pirmajās lappusēs viņš jau aizrādā, ka, bēdams «vecs sociālists», viņš nav ne komūnists, ne marksists, bet patur sev «draudzīgas kritikas» tiesības par atsevišķām padomju dzīves pusēm.

Bet viņš atsauc profasistiskos izdomājumus attiecībā uz Padomju Savienības starptautiskās politikas raksturu un mērķiem un brīdina savus tautiešus no bistamīem mēģinājumiem atjaunot PSRS «izolāciju».

«Es noteikti aizrādu, — raksta Prīstli, — ka krievi ārkārtīgi grūtos apstākļos veikuši lielus darbus; viņi cīnījās karā, kādā nevienai tautai vēl nav nācies cīnīties, ar neatlaidību un pašizlie-dzību, kas iekaroja viņiem vietu starp pasaules varoņiem, un tagad viņiem jāsāk daudz no jauna plānot un ceļt. Pirms daudz gadiem mēs piedāidām lielu kļūdu, nesniedzot viņiem pabalstu un palīdzību, bet pat izdarot brunotu uzbrukumu, par ko mums vajadzēja dārgi samaksāt».

Izpīrksim šo kļūdu, kā mēs to sākam izpīrkt kara laikā, piedāvājot viņiem pēdīgi ne tikai uzmodinājumu un palīdzību, — ja viņiem tāda būtu vajadzīga, — bet, vislabāk, mūsu sirs-nīgo draudzību».

Prīstli ar pateicību izskāns par viem-mību, kas viņam parādīta Padomju Savienībā. Viņš silti piemin savus «Jaunos Ļeņingradas draugus — drāmaturģus, dzēlniekus, kas pavadījuši viņu atceļā uz Angliju ar ziediem un atvadu dāvanām. Bet visdārgākā dāvana, ko viņš aizvedis sev līdz no PSRS, ir, pēc viņa vārdiem, iegūtā drošā palāvība cilvēces nākotnei».

J. Kina viņete un ilustrācija

Skaļi jāklēdz runājot, lai cauri motoru dūkonai inženieris Jēkabs Smilga varētu pateikt meitenei, ko vēlas.

— Nesalst?

— Kā tad var silt, ja strādā?

Tā ar pretjautājumu Kristīne Ābele vienmēr atbild viņam.

Smilga pagriezies lītišķi vēro strādnieku grupu, kas ar kapļiem un laužņiem drupina mīnas saārdītās betona paliekas. Neviņmērīgi, spārņķēdami vairāki sūkņi dzer plaisās un iedobumos no sniega sakrāto ūdeni.

Agrs pavasaris. Smagi, vējā līgoda mās debesis peld violeti pelēkas mākoņu laivas. Reizēm pāri zemei pazib saules spožums baltos lokos — pasmirdzina lietus.

Smilga uzloka augstāk brezenta pārvalka apkali un soļo tālāk.

Zem masīvās ogļu transporta galerijas pie metala balstiem dzirkstejojot, deg vairākas zilganas atogena liesmas. Tur strādā montāžnieki. Viri atņem Smilgas sveicienu un atkal pievēršas darbam. Visapkārt dard vēsu kļaudzieni, dzird urbjus griežamies metalā, un šāvieniem līdzīgi sprēgā pneimatiskie kniedētāji.

Smilga atver piezīmju bloku un ieraksta vakardienā paveikto.

Avarijas darbi sokas gausi. Pārāk daudz drupu, saraustritu metala kaudžu un betona. No spēkstacijas palikums nekarta tikai ogļu transporta galerija un garie dūmeņi. Pēdējā ražošanas apspriedē, kas leģļa līdz rītam, viņi izstrādāja sīki spēkstacijas atjaunošanas plānu. Izstrādāja, — bet skaitlī plāna ailēs ir viena lieta, un darbs gluži kā cits. Negribas ticēt, ka šeit, kur tagad ir tikai nekārtīgs akmeņu jūklis, paredzētā laikā stāvēs jaunceltnes un dūks mašīnas. Tiešām negribas ticēt, bet tāda doma jāglabā sevī. Smilga runāja ar vīriem, kas rokas akmeņu kaudzēs un tie — tie ir pārliecināti, ka viss būs labi. Citādi nemaz nevar būt. Mazā Kristīne Ābele, kas atnāca pie viņiem darbā no pirmās dienas un kuras ārējais veidojums Smilgam neliekas nepavisam vienaldzīgs, gluži pārsteigta likās, kad viņš bija jautājis — uzcelsim spēkstaciju divos gados?

Kāds savāds inženiera jautājums. — Protams, ka uzcelsim, — un pēc tam viņa tam spītīgi pagrieza muguru, likdama sprast, ka viņš ir gluži mulķīgs lietas sarunājis.

— Tai mazajai ir ķēriens, — viņam teica otrā sektora būvdarbu vadītājs Līcis un, sekodams viņa skatam, viņš saprata, ka runa ir par Kristīni.

— Viņa padara vairāk nekā viens otrs, lai gan starp tiem ir viri ar istiem vērsu muskuļiem, — paskaidroja Līcis.

Smilga iekoda apakšlūpā un aizdrāza prom. Kaut kas nepatika dzirdētajos vārdos. Ziemā daudz slimoja — iztrūka darbā. Daži varbūt, lai nebūtu jāraknājas pa apledojušiem un sasalušiem gruveļiem. Kristīnes netrūka no dienas. Ievērtījusies lielā bārkstainā lakatā, no kuņa tikai deguns un acis redzamas, viņa atnāca vienmēr agri. Dienā, kad strādājot ieslija, viņa nosvieda lakatu un strādāja kailu galvu.

Ik dienas pavairojās strādnieku skaits, un nozuda nekārtībā sagāztie mūra blāķi. Tad melnas, nosvidušas lokomotīves eļšodamas pieveda garas vagonu rindas ar jaunās spēkstacijas tehnisko iekārtojumu. Smilga personīgi vadīja ar izmeklētiem cilvēkiem izkraušanas darbus. Pusdienas pārtraukuma brīdī sanāca visi, lai redzētu masīvos tvaika katlus, cauruļu sijas, elektroinstalācijas iekārtu un turbinu daļas — nākamās rūpnīcas sirdi.

Piecdesmit vagonu viņi izkrāva, piekraudami laukumus pie spēkstacijas visapkārt kā milzīgas noliktavas.

Vasarā, kad dienas kļuva siltas un spožas no saules, pirmās mūrnieku brigādes iejauca javu. Veidojās daudzo jaunceltnes ēku pamati.

Kādā agrā rītā Smilgu meklēja mūrnieku brigādiēris Šajāpīns.

— Biedr inženieri, tāda veidā strādāt mēs nevaram.

— Kas par lietu? — jautāja Smilga.

— Trūkst materiālu — kad mums ir ķieģeļi, trūkst cementa, kad ir cements, — trūkst ķieģeļu! — Šajāpīns paskaidroja.

— Brigāde pagājušajā nedēļā parakstīja sacensības noteikumus — ēku pamatbūvdarbus nobeigt paredzētos termiņos, un tagad viņa nikna uz visu pasauli, bet vai es vainīgs?

Kaut kur tuvumā pazibēja Kristīnes stāvs. Smilga saslēdās un sakārtoja

kaklasaiti. — Jā, es par to runāšu ražošanas apspriedē šovakar — lietu nokārtošu.

Smilga vakarā to neaizmirs.

— Būvdarbi jāpātrina. Strādājot tadā tempā, mēs spēkstaciju atjaunošim tikai pēc desmit gadiem.

— Kā jūs to domājat izdarīt? — gribēja zināt direktors.

Pārtrauca tehniķis Kuģinieks. Viņš veikli atvēra savu piezīmju bloku un brīdi uzmanīgi vēroja ierakstus.

— Galvenais ir disciplīna. Nepielaižami tādi gadījumi, kad darbinieki ierodas rītos ar nokavēšanos. Ja tādas lietas notiktu visā valstī, mēs ik dienas zaudējamos ierakstītu miljardus.

— Tā, biedr Kuģinieki, ir nepareiza hipotēze — darbi kavējas ne disciplīnas, bet materiālu trūkuma dēļ. Ja mēs gribam stāvokli uzlabot, jāpanāk materiālu nodrošinājums. Parauglētus uz metalistiem! Montāžnieki atvesto mašīnu daļu pārbaudē strādā nepārtraukti. Ņem palīgā brīvās stundas un atpūtas dienas — domājat, kāds to prasa? Nē, cilvēki paši grib ātrāk visu veikt. Ja viņi gāpļausies tuvākajās dienās, tad tikai tāpēc, ka mūrnieku brigādes nebūs paveikušas atsevišķu ēku jaunbūvi — bet kādēļ? — Materiālu trūkuma dēļ, — Smilga nobeidza. Ražošanas apspriedes nobeigumā inženieru tehniskais personāls un vadība pieņēma kopēju lēmumu — materiāli jāsgādā — un jāsgādā ātri.

Soreiz lēmums ātri izkāpa no papīriem. Uzdevums bija par nopietnu, lai kavētos. Spēkstacijas darbinieki neatlaidīgi piegādāja materiālus — ķieģeļus, cementu. Lūdzās un draudēja, ja vajadzēja, un rezultātā — iztrūkstošie materiāli plūda kā ūdeni palos. Daudzi ieguva vērtīgas atziņas, kā panākt vajadzīgo.

Uz jaunbūvētās mašīnmājas pamatiem montāžnieki uzstāja pirmās turbinas agregāta daļas. Līdzās mūrnieku rokas veidoja sastatnes, augs jaunās ēkas sienas.

Smilga vēroja darba plūsmu visapkārt, sekoja izstrādātajam darba plānam un pārsteigts secināja, ka pēkšņi padarīts tiešām velnišķīgi daudz. Ja tadā tempā turpināsies, viņi tiešām apgāzīs katra skeptiķa šaubas. Un tomēr kaut kas tā nebija, kā viņš vēlējas. Sīk kaut kas glabājās paša personības dziļākajā būtībā. Savādu tukšumu izdvesa viņa laiks ārpus darba, un vairākkārt viņš sevi notvēra pie lomām, ka bieži atminas Kristīni Ābeli. Bet viņa? Nē, liekas, viņa nemaz neinterešējās, ko domā un jūt viņš — inženieris Smilga. Viņa pat pilnīgi ignorēja viņa uzmanības pierādījumus — apjautāšanos, kā veicas darbs.

Kopējā sanāksmē nolēma radīt jaunas brigādes — sagatavot kvalificētus amatnieku kadrus no vietējiem darbiniekiem, — domāt savlaicīgi par atjaunotās rūpnīcas ekspluatācijas personālu.

— Biedr inženieri, — otrā rītā pēc sanāksmes teica Kristīne.

Smilga bija gluži pārsteigts par meitenes balss silto intonāciju, un ja viņš negribētu zaudēt savu priekšnieka cieņu, tad smaidītu kā iemilējis sešpadsmit gadu zēns.

— Jā.

— Vai es, tas ir, vai jūs mani nevarētu nozīmēt citā darbā?

Viņš paskatījās meitenes gaiši pelēkajās acīs.

— Kā jūs to domājat?

— Na, — Kristīne pēkšņi kļuva vēsa, — vakar par to tika runāts sanāksmē: sagatavot kadrus no vietējiem darbiniekiem.

Smilga pasminēja. — Par ko tad jūs vēlētos kļūt? Mēs galvenokārt domājam par būvdarbu veicējiem, amatnieku roku visvairāk trūkst.

— Neesmu teikusi, ka domāju kļūt tintes traips kabinetā. Dodiet man mūrnieka darbu, es to iemācišos un neveikšu sliktāk kā citi.

Kristīne — mūrnieks?! Hm, viņš domāja, bet teica: — To jau var, ejiet pie biedra Šajāpīna, lai tas jūs norīko darbā. Viņam ir daudzi isti amata pratēji, tikai — hm.

— Tikai — hm? — Kristīne pārjautāja.

— Es domāju, vai tas vajadzīgs. Jūs esat sieviete, un kaut arī padomju valstī sievietei vienādas tiesības ar vi-

rīti, pēc mana prāta, jums pienāktos kas labāks. Kādēļ apmierināties ar pusi no tā, ko dzīve var sniegt, ja turpat līdzās iegūstams viss. — Smilga pats aizrāvās no saviem vārdiem un jūsmīgi stāstīja, ko visu Kristīne varētu ar savu enerģiju panākt.

— Iespēju šodien netrūkst, — viņš sirsniģi pasvitroja.

— Kādēļ jūs man to visu stāstāt? — pēkšņi Smilgu aplēja kā vēsa ūdens šalts.

— Kā?!

— Lai varētu mācīties un zināt vairāk, jāprot arī katra darba elementārākās pamatzināšanas. Ja es gribētu kļūt arhitekts, tad iepriekš noteiktu strādātu uz jaunceltnēm kā mūrnieks, es...

— Ejiet pie biedra Šajāpīna, — Smilga pārtrauca un veikli uzlēca uz sastatņu kāpnēm, lai nokļūtu pie mūrētājiem. — Sievietes tomēr reiz nu ir tādas, — neviena tuvumā nebija, — kazas, — viņš skaļi sacīja. — Kazas! Lai pamācās ķieģeļus nest, tad sapratīs, — tas ir kaut kas cits nekā gudri runāt, — un viņš ietiepīgi iegalvoja sev ciešu apņemšanos nedomāt par viņu nekad.

Ik dienas strauji pārveidojās visas spēkstacijas ārējais izskats. Trīs jaunceltnēm sastatņu režģi kāpa vienmēr augstāk pret debess zilgmi. Celtni pieveda smagās mašīnu daļas. Dārdēja milzīgi tērauda bloki un motora balsis, — troši izstiepās kā skanošas stīgas. Viri eļļainos darba pārvalkos redzami pie turbinas un katlu uzstādīšanas no pirmajām rīta stundām līdz vēlam vakaram.

Viss spēkstacijas būvrajons kļuvis nepārtraukti strādājošs mehanisms. Akmens šķembu drupinātāju, traktoru, urbju, betona javas maisītāju, sūkņu transportlentu kopīgais darbs, simtiem cilvēku un darba rosmes saplūda vienā kopīgā straumē — ātrāk atjaunot spēkstacijas pirmo turbinu — ražot enerģiju. To gaida rūpnīcās tūkstošiem vēl dīķā stāvošu motoru, nepacietīgas darbarokas. Varenā plūsmā iegrīma katra atsevišķā cilvēka darbs. Lielie uzdevumi paņēma katra domas, laiku un zināšanas. Visā republikā kļuva slavēti daudzu spēkstacijas atjaunotāju vārdi, kam sociālistisko sacensību norisē bija varenī panākumi. Tur ir montāžnieki, būvdarbu veicēji, un Smilga guzi pārsteigts, kad goda plāksnē līdzās izcilāko stachanovišu: Markova Kirilova, Alekseja, Pētersona, Dreimāņa, Plūmes vārdiem atrod arī Kristīnes Ābeles vārdu. Pēdējos mēnešos viņam nav bijis laika runāt ar Kristīni. Gan dažas reizes pamanijs viņas sīko stāvu pie jaunceltnēm, bet tas arī viss, tagad — viņa kļuvusi brigādiere un viena no izcilākajām.

— Būs kādreiz tomēr jāaprunājas, — bet viņš tūlīt izbeidz domāt par meiteni. Arī viņa laiks tagad pieder spēkstacijai, zudušas šaubas, kas perinājās darba iesākumā. Ja tā strādās, — plānu veiks. Grūtākie ziemas mēneši aiz muguras. Aizmirsts sāls, sniegupeņģi, saltie vēji un lietūs. Dienas atkal kļūst garākas, un vairāk redz sauli. Darba tik daudz, ka dienas liekas par īsām. Viņš un pārējie inženieru tehniskais personāls strādā nereti līdz vēlāi naktij kabinetā. Dienā nav laika veikt teorētiskos darbus un aplēsumus, jāredz un jāvada tiešā darba norise. Daudz laika aizņem materiālu sagāde — atsevišķo mašīnāļu sameklēšana un pasūtījumu nokārtošana Rīgas metalrūpnīcās. Tie ir nepieciešami un neatliekami uzdevumi. Arī pārējie spēkstacijas darbinieki nereti pavada labprātīgi daudzas stundas darbā no sava brīvā laika. Mehaniki, virpotāji, namdarji, mūrnieki.

Viss gāja puslīdz gluđi līdz kādam aprīļa rītam, kas inženierim Smilgam likās spožāks nekā pārējie, jo, nākot uz darbu, viņš sastapa Kristīni. — Jūs tik agri? — viņš jautāja.

— Piekļājīgi cilvēki vispirms saka labritu, — viņa draiskulīgi pamācīja un skatījās kaut kur prom.

— Es gan laikam jūs domās pie tiem nepiederu, — un kad Kristīne neatbildēja, viņš mainīja sarunas tematu.

— Drīz būs pirmais maijs —

— Tā tas bijis katru gadu, pēc aprīļa — maijs.

— Mūsu dzīvē pirmajam maijam šogad tomēr daudz plašāka nozīme — iedarbināsim pirmo turbinu.

— To es zinu —

— Jā. — Smilga nezināja vairs, ko sacīt. Sī mazā brigādiere nav nemaz tāda kā citas sievietes, kurām var pavasarī pateikt pāris mīlas neprātības jokojot.

— Es jums gan nemaz nepatiku?

— Nerunājiet mulķības! Vērojot jūsu izturēšanos, es vienmēr gaidīju, ka kaut kas tamlīdzīgs nāks, bet netaisiet tādēļ tūlīt tādu seju.

Smilga norīja siekaļas un pēkšņi vēlējas, kaut atrastos pašā karstākajā darbā jūklī. Meitene smejas par mani — tādas domas varēja lasīt tagad viņa sejā, un tādēļ viņš līdz pat spēkstacijai runāja par gluži materiālām lietām. Par daudzajiem darbiem, uzstādīto tvaika katla sistēmu, turbinas agregātu un izcilajiem darba veicējiem. Vērojot, kas tagad notiek pie mums, es varu iedomāties Staļina piecgades grandiozā plāna plašumu — to milzīgo darbu, kas tagad nepārtraukti notiek visā plašajā Savienībā. Mēs savu dzimteni pēc dažiem gadiem aplūkosim kā brīnumu, ko paveikuši padomju ļaudis.

Atvadoties Kristīne pasniedza roku.

— Mēs varam par to parunāt arī pirmajā maijā, kad redzēsim tieši zināma posma nobeigumu, — ko esam paveikuši.

Kā viņa to domāja? Bet drošības dēļ viņš atbildēja meitenes rokas spiedienam. — Es to ļoti gaidīšu — neaizmirstiet. — Tad divi cilvēki pazuda milzīgajā darbā un cilvēku jūklī, kas virpuļoja visapkārt.

*

Pēdējās aprīļa dienas Rīgas spēkstacijas atjaunotājiem uzlika pēdējos pārbaudījumus. Būvdarbu vadītāja Šajāpīna viri nostrādāja nepārtraukti 48 stundas pie staidzama darba. Turbinas montāždarbu vadītāji atsacījās iet mājup, bet pārgulēja turpat, lai neviena darba stunda neietu zudumā. Ierādās brīvprātīgas tautasbrīgu brigādes no pilsētas, lai palīdzētu spēkstacijas būvlaukumus sakārtot svētku izskatam.

Dienas rīt ārkārtīgā darba steigā un savāda satraukuma pilnas. Sevi nežēlo neviens. Viņi solījušies tautai — par godu pirmajam maijam iedarbināt turbinu. Katra gods prasa solījumu pildīt. Lielais brīdis kļāt. Iesicas tvaiks

jaunajos katla ventiļos, un virs garā spēkstacijas dūmeņa, kas vairāk nekā divus gadus nav kūpējis, izstiepjas brūna dūmu līnija. Viri, kas novāc jaunceltnēm sastatnes, brīdi to vēro un skaļi sajūsmā kļiedz — urā!

Veiklas rokas virs ēkas, zem kuras junta atrodas varenās turbinas masīvs, kļāj juntu smagām betona plāksnēm. Nobeiguma darbi. Pārviotojamās sastatnēs šūpojas krāsotāji, un jaunceltnes sēnas kļūst pavisam tikamas acij. Vēl tikai nedaudz stundu atlicis līdz lielajam notikumam — turbinas iedarbināšanai, bet darba vēl daudz. Vēlreiz jāpārbauda katras mašīnas atsevišķās daļas darbība, cirkulācijas sūkņi, turbinas, guļņos eļļas līmenis. Kad sāks turbinu dūkt un tūkstošiem kilovatu enerģijas plūdis uz pilsētu, būs mazāk laika. Smilga nav gulējis daudz nakts pēdējā laikā. Domās vesels jūklis tehnisku nosaukumu un vajadzību. Kaut kur apziņā pazib arī Kristīnes vārds un atkal nodziest. Katra spēkstacijas atjaunotāja dvēsele šodien pieder lielajam darbam. Intensīva darba pirmā posma nobeigums kļāt. Redzamas jaunās sasniegumu plāksnes. Tur lasāmi to cilvēku vārdi, kas atdevuši sevi visu spēkstacijas atjaunošanai. Soreiz tur lasāms arī Jēkaba Smilgas vārds. Pašam tā savādi liekas, to uz skatot.

Trīsdesmitajā aprīļa dienā atjaunotā gaismas un enerģijas rūpnīca uzposta svētku rotā. Plīvo sārta karogu pulks, krāsaini plakāti, valstsvīru portreti.

Viri, kas vakar bija redzami vēl steidzamā darbā, šodien, goda drānās rūpušies, apstaigā jaunceltnes. Katrs sīkums šeit pazīstams. Viss pašu roku veikts, un daudz par to vēl ir ko pārrunāt — paveikts tikai darba pirmais posms un darba vēl daudz, bet daudz arī kas iepazīsts, iegūta praktiska pieredze. Ar jauniem spēkiem pēc svētku dienas darbus turpinās. Kad ierodas viesi no visas pilsētas, valdības un partijas pārstāvji, — svinīgais brīdis kļāt. Dzird dedzīgos vārdos apsveikumus spēkstacijas atjaunotājiem, mūziku. — Vienkāršos vārdos arī paši būvētāji stāsta, kā darbi veikti. Tad jaunās ekspluatācijas personāls stājas darbā. Droša roka atver turbinas galveno vārstuli. Baltas tvaiku strēles izlec no ventiļiem. Turbina darbojas. Balsu jūklī, kas apsvēca svinīgu notikumu, Smilga saklāusa Kristīni. Viņš apraujas un brīdi aizmirst, kas notiek visapkārt. — Tad cauri cilvēku drūzmā pievīrās tuvāk meitenei. Viņa svētku drānās.

— Biedrene Ābele — Meitene mulsi paskatās viņā un mirklī sastingst.

— Ko jūs vēlaties?

Skaisti domātie vārdi kaut kur pazuduši. Smilga mēģina smaidīt.

— Ritu ir pirmais maijs — es — mēs —

— Tā tas ir bijis katru gadu, — viņa atbild kādreiz teiktos vārdus, tad pasmaida.

— Pareizi — atminos gan.

— Rīt satiksīties demonstrācijā, tad runāsim, bet tagad es gribu dzirdēt, ko saka direktors par nākamā darba posmu.

L. S. Grabinska
veidots Tautas
nākslinieces Ber-
tas Rūmnie-
ces krūstēls, iz-
stādīts Valsts lat-
viešu un krievu
mākslas muzejā.

MĀKSLAS IZSTĀDE

12. maijā Valsts latviešu un krievu mākslas muzejā atklāta Latvijas padomju mākslinieku darbu izstāde, veltīta lielās uzvaras pirmajai gadadienai.

Izstādē reprezentēti 58 gleznotāju, 24 grafiķu un 11 skulptoru 160 darbi. Apskatu par izstādi sniegsim vienā no mūsu laikraksta nākamajiem numuriem.

Kultūras drive
REPUBLIKĀ

Liepājas Mūzikāli drāmatiskā teātra viesizrādes

Maijā Liepājas Mūzikāli drāmatiskais teātris paredzējis sniegt vairākas viesizrādes dažādās Kurzemes pilsētās. Laikā no 21.—24. maijam teātris viesies Ventspilī ar Pučini operu «Toska» un plašu koncertu. Tosku dziedās Erna Kukaine, Mario — Alfrēds Tilpiņš. 17. un 18. maijā teātra drāmatiskā trupa viesies Kuldīgā un Saldū, kur izrādīs Dž. Pristli lugu «Ierādies inspektors». Lauku skatuvēm teātris pašlaik iestudē A. Gļežova vienčellīnu «Rīta ausma».

Zaņa Ventaskrasta zīmējumu izstāde

Liepājas Vēstures muzejā šīs dienas atvērta mākslinieka Zaņa Ventaskrasta latvisko audumu zīmējumu skatī. Piecpadsmit gados mākslinieks sacerējis un stilizējis vairāk nekā 4000 latvisko audumu projektus. Izstādē redzami daudzi jaunu zīmējumu varianti tērpiem, paklājiem, dekorācijām u. c.

Alfrēda Kalniņa koncerts Liepājā

Izcils mākslas notikums Liepājā bija Alfrēda Kalniņa koncerts ar paša autora piedalīšanos. Koncertā dzirdējam A. Kalniņa kompozīcijas «Namezis» pirmatskaņojumu. Šis darbs, kas stāsta par latviešu cīņām ar vācu iebrucējiem senatnē, komponēts jau 1915. gadā. Arī otrs pirmatskaņojums — «Latvju sievietei» sacerēts jau pirms astoņpadsmit gadiem. Bez tam koncertā dzirdēja arī jau agrāk atskaņotās A. Kalniņa kompozīcijas — «Darbs un dziesma» un kantāti «Jūra». Kantāte «Jūra» autors attēlojis savus iespaidus ceļojumā uz Ameriku. Koncertā piedalījās Liepājas Mūzikāli drāmatiskā teātra orķestris un koris, Liepājas Mūzikas skolas koris un viru koris «Dziedonis». Solo kompozīcijas dziedāja solisti H. Strause, M. Fišere un A. Tilpiņš.

Skolotāji veicina teātra mākslu

Dundagā notika Rūdolfa Blaumaņa lugas «Uguni» izrāde. Galvenās lomas tēloja Dundagas vidusskolas skolotāji. Izrāde liecināja, ka starp Dundagas vidusskolas skolotājiem ir vērtīgas lietas, no kurām varētu izveidoties labs skatuves mākslas ansamblis kodols.

Skolnieku pašdarbība

Ventspils valsts 5. vidusskolas skolnieku drāmatiskais ansamblis režisora Liepas vadībā iestudējis Rūdolfa Blaumaņa lugu «Pazudušais dēls». Režija un lomu sadalījums veiksmīgi izvēlēti. Skatītāji gaida nākamās jauno teātra mākslas cienītāju uzvedumus.

Viru koris «Dziedonis»

Liepājas viru koris «Dziedonis» diriģenta J. Dreimaņa vadībā gatavo jaunu koncerta programmu. Koris izpildīs padomju autoru un cittaotu komponistu darbus. Pagājušajā gadā pašdarbības ansambļu olimpiādā koris ieguva otro vietu. Daži kora dalībnieki — Spēkainis, Vanags, Sārmiņš un Tubelis dzied jau vairāk nekā 18 gadu. Koris organizē izbraucienus arī uz laukiem.

Valdemāra Sokolovska kompozīciju vakars

Nesen Kuldīgā bija sarīkots jaunā komponista Valdemāra Sokolovska kompozīciju vakars. Viņa skaņdarbus klavierēm, vijolei un vairākas dziesmas izpildīja brīvmāksliniece Buševica, operdziedātājs Pelle, pianiste Balode un vijolnieks Meinarts. Dažas kompozīcijas dzirdējam arī paša autora atskaņojumā. No ipatnējākajiem Sokolovska darbiem mināmi «Prelīde», «Mūzikāls moments», «Alegro», «Orientāla rapsodija», «Trīs impresijas» un dažas dziesmas ar Tagores tekstiem. B.

SMĪNS

Nabaga Blaumanis jeb Notikums Blaumaņa ielā

Laukumā pie Blaumaņa pieminekļa novietota atkritumu kaste un slota. Aprīļa beidzamajās dienās un Maija svētkos pie Blaumaņa pieminekļa sevišķs tīrniecības nodala tirgojas ar konfektiem un papīrosiem. Fakti

Bija reiz latviešiem rakstnieks, Rūdolfs Blaumanis vārdā. Rakstīja stāstus un dzejas un bieži sminēja bārdā — Piedodiet, ne jau nu bārdā, to tikai pa paražai sakām: Bārdas jau Blaumanim nebija, kā matu nav Luksam un Cakam. Pieminot Blaumaņa bārdu, tas jāsaprot simboliski. — Smēja viņš kuplajās ūsās, tā sirsniņi, blaumaniski. Smēja par kundzēm ar mopsiem un bizmaņu skaudīgi dzēla. Necieta dzērājus, plēncus un mietpilsoņus viņš pēla. Reizēm tā dzejnieka kokle skanēja liriski sēra, Bet jau uz ko apskaities bija, to satiras pātāgam pēra. Un kaut gan tauta mēdz sacīt, ka rakstnieki nemirstīgi. Patiesi, par stipru tas sacīts un arī neriktīgi. To pierādīja jau Rūdolfs, nomirdams pāragrā nāvē Gluži tāpat kā visi, ko nešpetns dilonis žāvē. Kad miris viņš bija un aprakts, to klasiskos ierindoja Un uzcēla pieminekli, lai piemiņa neaiziet bojā. Sēd viņš uz granīta staba, pats sarāvis maziņš un pelēks, Droši tam staigāt var garām — no staba viņš zemē nelēks, Izsēdējās viņš liepās, kas puško kanāļa malu, Pārbrauca vēlāk uz savu — uz Blaumaņa ielas galu. Ierādīta tam rūme, ko nomita zālīte rotā, Bet blakus stāv mēslu kaste un sētnieka pamesta slota. Tomēr ne ilgi te turas tīrības jaukuma pēdas, Garām iet mollīga kundze, kam tik kā ar mopsiem bēdas: Māja tepat jau tuvu, tai trīdesmit pirmās cipars, Bet, tiekot pie pieminekļa, sāk raustīties mazākais ķipars — Te viņa mīļākā vieta, kur apstāties, pacelt kāju. Un maigumā nosmaida kundze: «Vai tāpēc šo sķelmi lai rāju? Jo kas tad tas Blaumanis bija? Kaut ko kādreiz rakstījis esot? Nu, kas tur par lielu mākslu — ar spalvu pa papīru desot.» Un Blaumanis nosmin ūsās (es otrreiz vairs neteikšu bārdā): «Tas taču mans paziņa vecais, kam toreiz Bobijs bij vārdā, Un tā jau Kluckerström kundze, kas dzīvoja Tērbatas ielā, Tie abi, kā mopsis, tā kundze, bij kādam stāstam man viela.»

Tad uzsmaida sieviņai vecai, kas atnāk ar puķu groziem Un, pakājē radusi ēnu, sāk tirgot ar tulpēm un rozēm. No tveicīgās ziedu smaržas tam sentiments sakāpj acis, Nāk prātā Kristīne jaukā un Edgars, un viss tas traci. Ak sievīn, kāpēc tev ziemā nav tādu brīnišķu puķu! — Kā biedēklis tad es te sēdu starp kaudzi lauku un suķu, Līdz viduklim temūrēts sniegā, ko samet no apkārtnes ielām, Un klausos, kā radio vilnos dzird manu personu lielām.» Bet reizī, tas bij nupat maijā, Maijā liksmajā, Pirmā, Kad dziesmās un karogu švikstos bij lēnita Rīga sirmā, Pa Krišjāna Barona ielu es nācu mērenos solos Un lēnītēm cilāju kājas, lai papēži neiegriest olos (Sai vietā nav trošuārs labots kopš pēdējā miera laika, Un tāpēc ne viens vien te klupis, kam rokā nav pieturas daika). Te piepeši skatos un brīnos — pie Blaumaņa akmens kājām Sēd jaunava daiļa kā nimfa un rikojas kā pa mājām: Tai līdzī krēsls un galdiņš, uz galdiņa paprāva kaste, Bet apkārt stāv pulciņš ļaužu un tālāk aizlokās «aste». Kas gan tur var notikt, es brīnos, vai tiešām, dies sargi un sodi, Būs Blaumanis atvēris krogu vai arī baltmaizes bodi? Un rakstnieka cunfites lepnums sāk gēptis vārtīties mani, Kā aizdušs aizraujas elpa, skan ausis Jēriķas zvani. Un grības man Blaumani veco aiz ūsām grābt vai aiz spranda. Lai rakstnieka oreolu tik dumi tas nesaganda. «Jel apkauņies, mirušais Rūdolfs, tu blamierē rakstnieku šlaku. Tu dzīvodams bijī tik lēnīgs, ko tagad palaid tik trakus! Un milzīgās dusmās drebot, es gribu apgāzt to kasti, Ar reišīrmi jaunavu aiztriekt un izklīdināt to «asti». Bet daiļava pacel pret mani tik zibēnu pilnas acis, Ka palieku stāvam un gaidu, ko šī man tik svarīgu sacis: «Jūs, pilsoni, netaisiet traci, jūs neesat danču zālē! — Es amata persona esmu — ošobtorga filiāle!» Smīn Blaumanis filozofiski: «Ko, kolēģi, brīnumus skati? — Tie taču ir bizmaņu radi, kaut tagad tiem isāki mati...»

JAUNAS LUGAS

Maskavas drāmaturgi strādā pie jaunām lugām: S. Michalkovs — satīriskas komēdijas un pasakas «Lapsa un bebris», V. Dichovičins un M. Slobodskis — laikmetīgas komēdijas un Leonids Lenčs — komēdijas «Jūs veselība» — par «mazām skrūvītēm» valsts aparātā.

IGAUNU SKOLNIEKU MĀKSLINIECISKĀ PASDARBĪBA

Igaunu skolēnu mākslinieciskās pašdarbības olimpiāda notiks skolas gada beigās. Sevišķu vērību pievērs mūzikāļiem priekšnesumiem, jo igauņu 12. dziesmu svētkos, kas notiks 1947. gada vasarā, pirmo reizi piedalīsies arī bērnu kori.

BĒRNU GLEZNU SKIČU KONKURSS IGAUNIJĀ

IPSR Mākslas lietu pārvalde un Mākslas fonda republikāniskā nodaļa izsludinājusi konkursu bērnu gleznu skicēm. Gleznas domātas bērnu darzu un bērnu telpu izdalošanai. Pirmā godalga — 5000,—, otrā — 3000,—, trešā — 2000 rbl.

KORU DIRIGENTU SEMINĀRS TALLINĀ

Gatavojoties igauņu 12. dziesmu svētkiem, Tallinā bija organizēts koru diriģentu seminārs. Seminārā piedalījās visas Igaunijas koru diriģenti, izņemot dienviņu novadus, kam kursi organizēti Tartū. Seminārā, ko vadīja pazīstami diriģenti un mūziķi, mācīja diriģēšanas tehniku, sabalsošanu un partitūras lasīšanu.

ATJAUNOTA V. I. LEJNINA RAKSTU IV IZDEVUMA IESPĒŠANA

M. Gorķija vārdā nosauktajā tipografijā «Pečatnij dvor» Leningradā atjaunota kara laikā pārtrauktā V. I. Leņina rakstu IV izdevuma iespēšana. Katru sējumu iespēš pusi miliona tirāžā un tipografija tos sāka izlaist maija mēnesī.

LEJNINGRADAS TEĀTRU PLĀNI

Mākslas lietu komiteja pie PSRS Ministru Padomes apstiprinājusi Leningradas teātriem repertuāra plānus. Leningradas Lielā drāmatiskā teātra repertuārs — K. Simonova «Zem Pragas kastāņiem», N. Sobolščikova-Samarina «Tēvi un dēli» (pēc J. Turģeņeva romāna), Sēkspira «Lielā brēka, maza vilna» un Gorķija romāna «Foma Gordejevs» inscenējums.

Leņina komjaunatnes vārdā nosauktais teātris uzvedīs — M. Aligeres «Pasaku par patiesību», Brušteina «Tristānu un Izoldi», A. Ostrovskā «Pazemotie un apvainotie» (pēc F. Dostojevskā romāna).

Jaunajā teātrī uzvedīs — B. Lipatova «Taigas sirdi», J. Turģeņeva «Mēnesi sādā», Nušča «Ministra kundzi» un «Zvanus» pēc Dikensa.

Leningradas Jaunatnes teātris rādīs — L. Rachmanova «Augstirdīgo karu», V. Katajeva «Pulka dēlu», S. Maršaka «Divpadsmit mēnešus», I. Gruzeņa un O. Forša «Gorķija bērni» un K. Goci «Kraukli».

Sai gadā teātra repertuāru vēl papildinās ar jauniem padomju drāmaturgu darbiem.

JAUNA KORNEIČUKA LUGA

Ukrainas drāmatiskais Ivana Franko vārdā nosauktais teātris uzņēms repertuārā A. Korneičuka jauno lugu «Sapnis».

MĀKSLAS IZSTĀDE VIŅĀ

Viņas mākslas muzejā atklāta izstāde, ko organizējusi Mākslas lietu komiteja pie PSRS Ministru Padomes. Izstādei savus labākos darbus piesūtījuši KPFSR, Ukrainas, Armēnijas, Uzbekijas un citu republiku mākslinieki. Starp eksponātiem — biedra Staļina portrets, mākslinieka A. Gerasimova zīmējums, Romadina liriskās peizāžas, Kukriniku gleznas un daudzi darbi, kas veltīti Lielajam Tēvijam karam.

LEJNINGRADĀ ATJAUNO TEĀTRUS

Pēc blokādes Leningradā nebejāti bija palikuši tikai trīs teātri, — tagad to jau ir divpadsmit. Kirova vārdā nosauktajā Akadēmiskajā teātrī pirmoreiz pēc 65 gadiem ar spidošiem panākumiem uzveda vienu no labākajām Čaikovska operām «Orleanas jaunava». Puškina vārdā nosauktā Drāmas teātra kolektīvs izrāda Čečova lugu «Tevoci Vana».

PADOMJU MŪZIKAS DEKADA VIDUSĀZIJĀ

Padomju valdība ir vienmēr rūpējies par nacionālo republiku mūzikas kultūras attīstību. 1942. gadā Frunzē un 1944. gadā Taškentā notikušās Vidusāzijas padomju republiku mūzikas dekadas bija izcili notikumi Uzbekistānas, Kazachstānas, Tadžikistānas, Turkmēnijas un Kirgizijas mūzikas dzīvē.

1946. gadā Vidusāzijas padomju republiku mūzikas dekada Mākslas lietu komiteja pie PSRS Ministru Padomes nolēmusi sarīkot septembrī Alma-Atā. Dekadā atskanēs jaunas Vidusāzijas padomju republiku komponistu darbus, uzstāsies jauni izpildītāji. Gatavojoties dekādai, skaņu mākslas meistari apmainās ar sava radošā darba pieredzi.

Pēc dekadas notiks konference, kurā apspriedīs Vidusāzijas nacionālo republiku mūzikas tālākās attīstības ceļus.

VISSAVIENĪBAS MĀKSLAS IZSTĀDES JAUNIE EKSPONĀTI

Viessavienības mākslas izstādei Valsts Tretjakova galerijā ir pastāvīgi panākumi. Ik dienas to apmeklē vairāk tūkstoši cilvēku. Apmeklētāju uzmanību saista jaunie, nesen pabeigtie darbi, īpaši Staļina prēmijas laureātu mākslinieku Kukriniku glezna «Vācijas kapitulācija».

Audekls aizņem visu zāles sienu. Mākslinieki attēlojuši momentu, kad vācu ģenerālis Keitels divu adjutantu pavādībā virzās pie galdā, lai parakstītu hitleriskās Vācijas bezierunu kapitulāciju. Centrā aiz galdā stāv Padomju Savienības Maršals G. K. Žukovs, pa labi un kreisi — sabiedroto augstākās virspavēlniecības pilnvarotie.

Māksliniekiem izdevies rādīt to vēsturisko momentu, zāles iekārtu Kariborštē, kur notika akta parakstīšana.

Kukriniki šo darbu gleznojuši gandrīz veselu gadu.

Viessavienības mākslas izstādes apmeklētāji, starp kuriem daudz Sarkanas Armijas ģenerāļu un virsnieku, kas piedalījušies izšķirīgajās kaujās par Berlīni, Kukriniku jauno darbu atzīst par ļoti augstvērtīgu.

UKRAINAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS SESIJA

Šīs dienas Kijevā beidza darbu Ukrainas Zinātņu akadēmijas sesija. Plēnārsēdē visspūgīgi iztirzāja akadē-

mika A. A. Bogomolca priekšlasījumu par UPSR Zinātņu akadēmijas uzdevumiem, sakarā ar tautsaimniecības attīstības piecēģades plānu.

Akadēmijas dažādo nozaru sapulcēs zinātnieki apsprieda zinātniski pētnieciskā darba piecēģades plānu. Šīs sapulcēs nolasīti vairāk nekā 70 zinātnisku referātu.

Arhives

«Piķa dāma» Vinē

Vīnes Valsts operā nesen uzvestā «Piķa dāma» Vīnes publikā rod ārkārtīgi atsaucīgu uzņemšanu. Kā jau visa krievu mūzika, tā arī nemirstīgie Čaikovska darbi nacistu valdīšanas gados bija noliegti. Vairāk kā vienpadsmit gadus «Piķa dāma» netika uzvesta uz Vīnes skatuvēm.

Pirmās dienviņslavu operas simts gadu

Zagrebas Tautas teātri notika lielas svinības — uzveda komponista Vartoslava Lisīnska vēsturisko operu «Mīla un naids». Šī dienviņslavu nacionālās operas premjēra uzvesta savā simt gadu jubilejas dienā.

Krievu klasiku izrādes Rumānijā

Bukarestas teātros daudz rāda krievu klasiku. Nacionālais teātris sagatavo uzvešanai Gribojedova «Gudra cilvēka nelaime». Tulkojumu veicis pazīstamais rumāņu dzejnieks Zacharijs. Strādnieku teātris gatavo uzvedumam Gorķija «Dibenā» un «Māti». Komēdijas teātris uzved A. Ostrovskā «Negaisu» un sagatavo L. Tolstoja «Augšamcelšanos». Tautas teātris uzved «Anu Karepinu».

Romas kino festivāls

Pagājušā gada rudenī Romā notika kino festivāls, kurā piedalījās Padomju Savienības, Liebritānijas, Francijas un Itālijas kinematografijas. Visatzinīgāko novērtējumu ieguva padomju filma «Leņins 1918. gadā», «Cilvēks Nr. 217», «Kaščejs nemirstīgais» un «Lielās milas likums».

ASV kino studija «Republic» patlaban uzņem filmu «Koncerts». Galvenā filmas sižeta līnija — S. Rachmaninova otrais klavieru koncerts. Koncertu atskāpo ievērojamais pianists Artūrs Rubiņšteins.

Rakstnieks Džons Steibeks nesen apceļoja Meksiku, kur patlaban uzņem filmā viņa romānu «Pasauls pērlē».

Padomju filmas «Dienas un nakts» panākumi Ņujorkā

Ņujorkas preses kritiķi ļoti atsaucīgi novērtē padomju filmu «Dienas un nakts», ko rāda Ņujorkas kino. Kritiķi vienprātīgi atzīmē izcilu akteriņu spēli.

Krāsainā televīzija ASV

Šīs dienas ASV ar panākumiem demonstrēta krāsainās televīzijas sistēma lielam attālumam.

Mēģinājumi norisinājās divpusējā krāsainās filmas pārraidē pa speciāliem kabeļiem starp Ņujorku un Vašingtonu. Pārraides metode analogiska līdz šim pielietotajai melnbaltajai televīzijas skatu pārraidei.

Sikais fejetons